

Vetrinj, kdaj bomo spoznali vso resnico?

Vetrinj je knjiga več avtorjev, lahko bi rekli zbornik in hkrati ponatis že objavljenih tekstov iz revije, ki jo izdaja Nova slovenska zaveza. Zbrani skupaj dajejo vtis močne pričevanjskosti, še zlasti teksti, ki razkrivajo ozadje angleške izdaje oziroma njihovo krivdo za vrnitev domobrancev in njihovo poznejšo smrt, saj so Angleži vedeli, kaj jih čaka doma.

To je rečeno najbolj na kratko, v resnici pa knjiga (izšla pri Družini, zbirka Čas in ljudje, 444 strani, stane 19,50 evra) naravnost zahteva dokončno zgodovinsko osvetlitev vseh dogodkov; objektivno, nepristransko, ne po partizanski, ne po domobranski opciji in logiki ter še najmanj po angleškem slepomišljenju. Resnica boli, rane so očitno še nezaceljene, zlasti še, ker se domobranci čutijo prizadete tudi ali predvsem po mednarodni plati, to je s strani angleškega zatajevanja svoje vloge in odgovornosti.

Slovenska država mora v imenu zgodovinske resnice od Angležev zahtevati vse angleške vire, povezane s to bolečo slovensko temo (o tem, da Angležev to ne boli, ni vredno izgubljati besed!), prav tako pa vse ameriške, beograjske, avstrijske, italijanske, moskovske, vatiškanske, slovenske, tako partijske kot cerkvene vire. Knjiga se namreč ne sprašuje, kdo je domobrance sploh pregovoril, da so tako množično in brezglavo bežali, tako kot škof Rožman.

Knjiga zbornik *Vetrinj* vsekakor bolj bremeni Angleže kakor Jugoslovane oziroma partizane, kar je logično, saj so bežeči domobranci upravičeno (?) upali, da bežijo na varno in da po končani vojni ne bodo kaznovani s smrtjo, ampak z neko obliko preživetja. Kakšno in kje, o tem *Vetrinj* ne govori, tako da lahko sledimo le parcialni osvetlitvi tragedije. Pri takih zbornikih je vedno vprašanje metode, dejstev in njihove analize ter nepristranske sinteze. Tega v knjigi ni dovolj, kritična metoda pa na tej stopnji brez vseh britanskih dokumentov ni mogoča.

Nikolaj Tolstoj in Aldington

V središču knjige je le ena osebnost oziroma proti njej še ena, ki pa je žal na sodiščih vedno zmagala. Prva je Nikolaj Tolstoj, avtor več knjig, druga pa lord Aldington, ki je proti prvemu sprožil proces zaradi razžaljenja časti. Tolstoj je upal na določene dokumente, za katere je vedel, da obstajajo, a je bil Aldington hitrejši in je očitno prek svojih zvez poskrbel, tako v knjigi, da so iz arhivov »izginili«, s tem pa tudi dokazi o lordovi neposredni krivdi

ali odgovornosti, ki jo je deležen kot nekdanji brigadni general Toby Low, šef štaba 5. korpusa. Tolstoj je namreč v nekem besedilu leta 1987 zapisal, da ima Toby Low, ki se je potem prekrstil v Tobyja Aldingtona, »na vesti kri 70.000 nedolžnih moških, žena, otrok« in da je »vojni zločinec, čigar dejanja se kosajo z dejanji najhujših nacističnih krvnikov«. Aldington je potem dosegel zelo visok položaj v angleški politiki; bil je minister v vladi Edwarda Heatha, Harold Macmillan pa ga je nagradil s plemstvom. Politika ga je v celoti zaščitila. Tu sta odgovorna vsaj še zunanji minister Anthony Eden in Winston Churchill. Da bi bil slednji zaveden, je težko verjeti.

Tolstoj je precej naivno upal na poštenost in resnico ter še zlasti na pravično sojenje, a je bil proces, tako sam pravi, zanj žaljiv in sramotno pristranski. Aldington je na sodišču, kjer je pravdo dobil, zahteval izjemno visoko odškodnino, 1,5 milijona funtov, plus vse sodne in svoje stroške ter obresti (skupaj 2,4 milijona), ki bi Tolstoja in njegova prizadevanja, da bi zgodovinska resnica prišla na dan in bi se Angleži pokazali v za smrt domobrancev najbolj odgovorni ali krivi luči, za vedno uničila, saj bi bankrotiral in bi zanj in njegovo družino (ima štiri otroke) stopila v ospredje ena sama obveza – golo preživetje ob sodnem zasedu vsega premoženja. Lord Aldington je medtem umrl za rakom, star 86 let.

O čem se v Angliji ne sme pisati?

Evropsko sodišče za človekove pravice, kamor se je Tolstoj pritožil, je prav tako prisodilo v korist lorda Aldingtona, le da je odškodnino znižalo na 300.000 funtov. Za demokratsko Veliko Britanijo pa naj-

bolj bode v oči dejstvo, da so morali vse knjige *Minister in pokoli* (1986) leta 1990 uničiti in jih odstraniti iz čisto vseh britanskih knjižnic, tako da je niso smeli brati niti zgodovinarji. Ohranile so se samo one v ZDA. Še več, sodni sklep je bil, da se o tej zgodovinski temi ne sme več pisati v smislu angleške oziroma Aldingtonove krivde. O tem, kaj je britanska armada storila leta 1945 na

Koroškem, se v Angliji ne sme pisati. Neverjetno, torej vlada v Angliji nekdanji »komunistični režim«? Še Nuk je vse slovenske knjige ohranil, čeprav v fondu D. Pri nas se o poboj domobrancev lahko piše že več kot trideset let!

Tolstoj v pogovoru v knjigi priznava, da lahko objavlja in predava v ZDA. V knjigi *Vetrinj* pravi, da je ponosen na to, da je bila njegova knjiga »sežgana leta 1990, natanko dvesto let po tem, ko je angleška cenzura zadnjikrat prepovedala kako knjigo iz političnih razlogov. To je bila knjiga Thomasa Paina *Človekove pravice*. Leta 1790«. V Veliki Britaniji vlada strah pred razkritjem zgodovinske resnice, zato ne preseneča več odprtih pisem Nove slovenske zaveze veleposlaništvu Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske (2002, 2005), pismo britanski kraljici (2008) in pismo predsedniku Türku (2008). Njihovih »odgovorov« v knjigi ni.

Slovenska država mora uradno zahtevati vse dokumente, če to ne bo mogoče v okviru ustreznih institucij pri EU, pa pri Združenih narodih. Pri tem se lahko sklicuje tudi na besedilo, ki ga je skupina britanskih parlamentarcev predložila spodnjemu domu britanskega parlamenta in v katerem »poziva vlado ter zunanje ministrstvo, naj zaradi storjene napake uradno izrazi svoje iskreno obžalovanje, kot sta ga izrazila sorodnikom žrtev, umorjenih v Srebrenici!« (V knjigi je ta dokument Johna Austina objavljen, skupaj s člankom Nigela Nicolsona *Moj delež v slovenskem poboj, razpravo o knjigi Koliko stane dobro ime* lana Mitchella in pričevanjem *Priča, poglavje iz knjige Dolgo življenje Nigela Nicolsona*, medtem ko sta z Nikolajem Tolstojem objavljena kar dva pogovora in še dva njegova teksta). *Vetrinju* dajejo težo prevodi angleških tekstov, dokumentov in pogovorov. Ti nekako rešujejo angleško čast vsaj na individualni ravni.

Koliko let bodo vsi dejanski in mogoči – še neidentificirani zločinci nad slovenskim narodom še skrivali dokumente in dokaze o svojem početju? Politika molči, zgodovinarji pa jo pri tem bolj kot ne podpirajo. Kakšna je znanost, če ve, vendar je tiho in si ničesar ne upa?!

Odpira se bolj logično vprašanje, kot si ga upajo zastaviti borci, to je partizani sami. Oni bi morali prvi zahtevati od Angležev vse skrivne dokumente o njihovi krivdi, saj bi s tem vsaj za polovico oprali lastno krivdo za zločine, v katere so bili

nehote in verjamem proti svoji volji
ali celo želji pahnjeni po že končani

vojni. Skrivnost narodne sprave je
tudi v tem spoznanju in priznanju.

MARIJAN ZLOBEC

V BEGUNSTVO – Aleš Demšar z družino, v Kranju, 9. maja 1945.